

Refleksion på den grønne omstilling af dansk landbrug

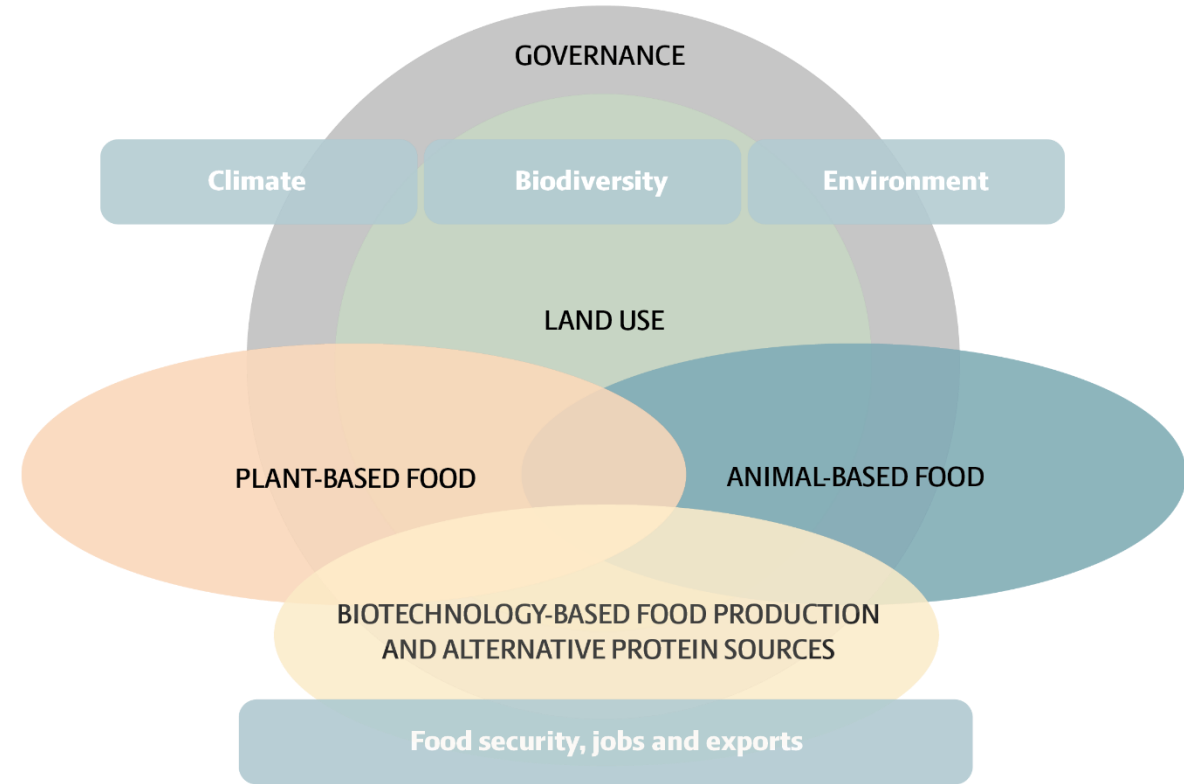
Professor Jørgen E. Olesen

Der er mange bæredygtigheds mål

- Lavere klima- og miljøpåvirkning
- Styrkelse af biodiversitet
- Mindre brug af pesticider
- Øget areal til andre formål (infrastruktur, natur, rekreation, klimatilpasning)
- Øget fødevareforsyning (+45% frem til 2050)
- Arbejdspladser og vækst i yderområder

AgriFoodTure roadmap

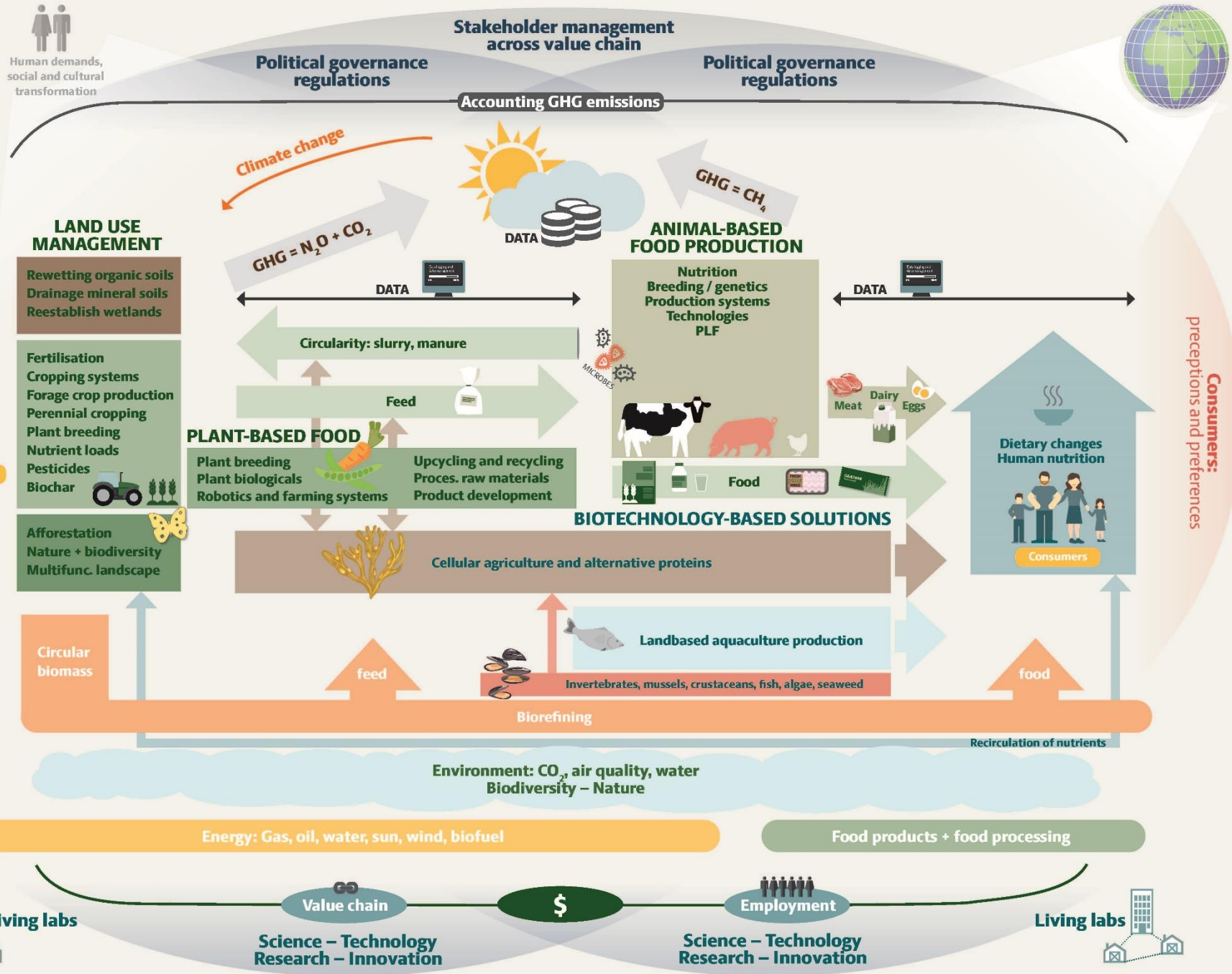

Roadmap udviklet af AU, KU, DTU, SEGES

Det er komplekst !

GLOBAL FOOD SYSTEM

Landbrugets klimabelastning

Drivhusgasser

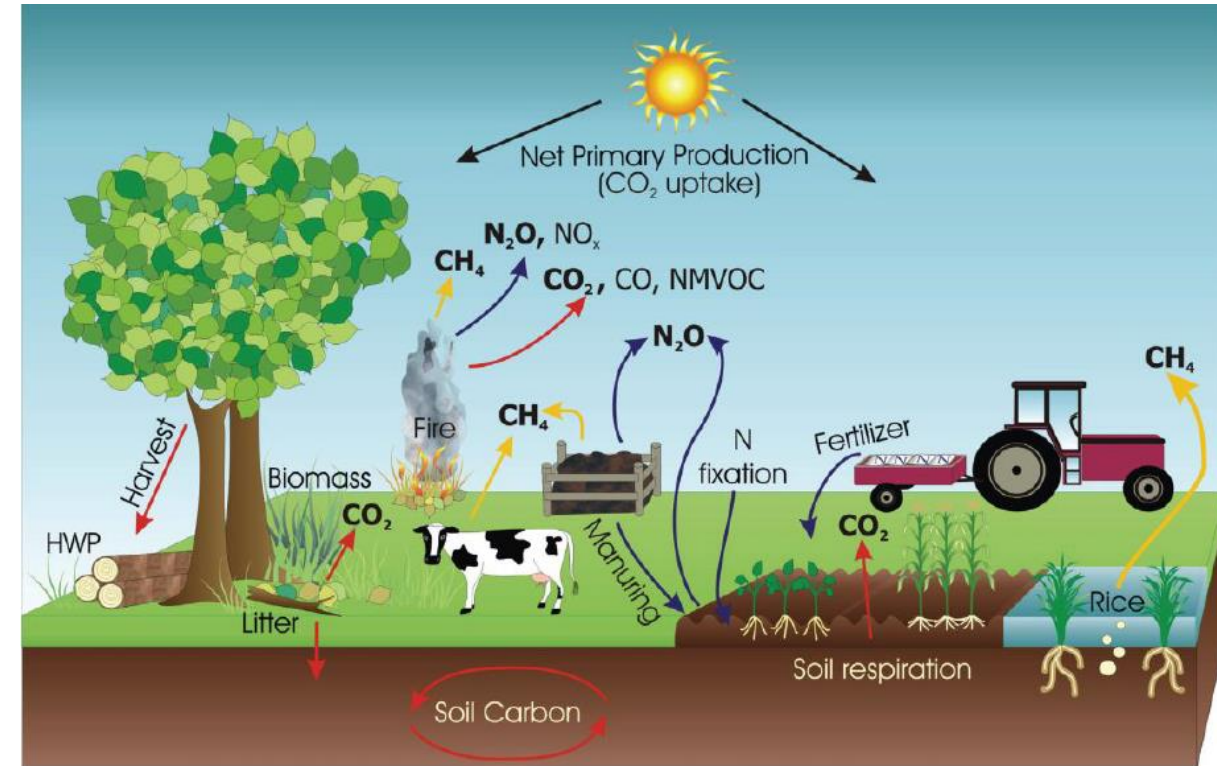
- Kuldioxid (CO_2)
- Metan (CH_4 , GWP: $25 \times \text{CO}_2$)
- Lattergas (N_2O , GWP: $298 \times \text{CO}_2$)

Kilder til drivhusgasser

- Fossile brændsler (CO_2)
- Afgrøder (N_2O , CH_4 (ris), kulstof i jord)
- Husdyr og gødning (CH_4 , N_2O)

Arealanvendelse

- CO_2 fra opdyrkning af naturarealer
- $\text{CO}_2 + \text{N}_2\text{O}$ fra dyrkning af tørvejord

Landbrugets andel af globale drivhusgasser

Landbrug: 24 %

Husdyr: 15%

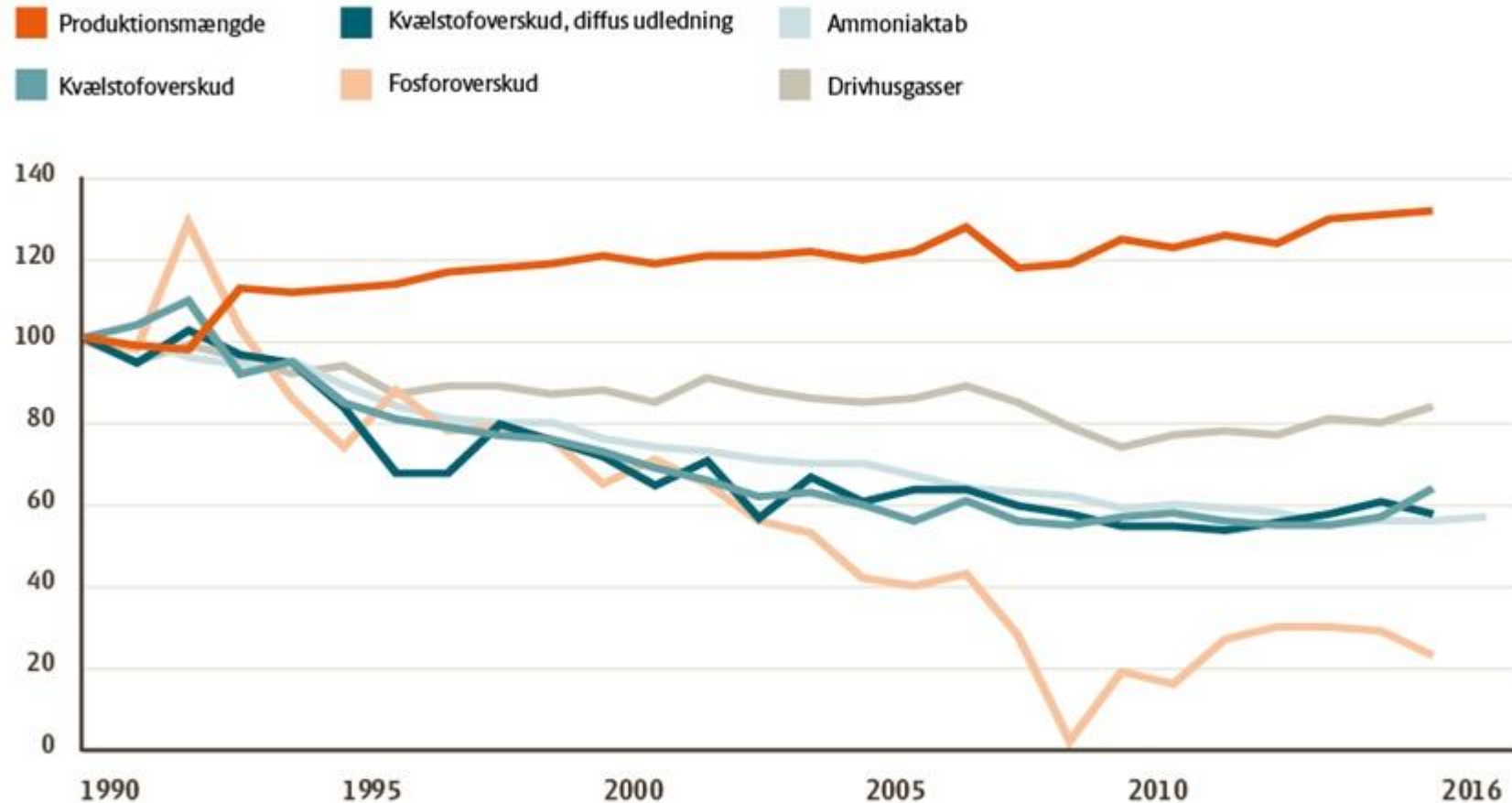
Stort set alle udledninger skyldes mikroorganismer

Reduktioner i klimagasser mod klimaneutralitet

Source	Baseline	Reduction		Reduction	
	(Mt CO ₂ eq) 2018	(%)		(Mt CO ₂ eq)	
		2030	2050	2030	2050
Enteric fermentation (CH ₄)	3.77	40	70	1.51	2.64
Manure management (CH ₄ , N ₂ O)	2.81	50	90	1,41	2.53
Fertilization (N ₂ O)	2.83	40	70	0.91	1.60
Crop residues (N ₂ O)	0.61	10	40	0.06	0.24
Ammonia volatilization (N ₂ O)	0.34	20	40	0.07	0.13
Nitrate leaching (N ₂ O)	0.33	10	30	0.03	0.10
Liming (CO ₂)	0.24	10	20	0.02	0.05
Energy use (CO ₂)	1.25	50	100	0.62	1.25
Organic soils (CO ₂ , N ₂ O)	5.75	30	80	1.73	4.60
Soil carbon (CO ₂)	-	-	-	1.80	4.30
Total	17.37	48	100	8.16	17.44

Målene er ekstremt ambitiøse – og kræver ekstraordinære og koordinerede indsatser

Udvikling i udledninger fra dansk landbrug

Landbrugsaftalen

Reduktionseffekter

	Mio. t. CO ₂ e		Kvælstof (t. N)
	2025	2030	2027
Nye indsatser			
Reduktionskrav for husdyrenes fordøjelse	0,17	0,16	0
Hyppigere udslusning af gylle	0,15	0,17	0
Reform af EU's landbrugspolitik	0,38	0,38	1.550
Udtagning af 22.000 ha lavbundsjord	0,04	0,33	700
Privat skovrejsning	0,00	0,05	50
Ekstensivering	0,10	0,10	400
Kvælstofindsats	0,31	0,64	8.000
Midlertidig reduceret hugst i skove	-	0,07	-
I alt (reduktioner)	1,2	1,9	10.800
Allerede besluttede			
Udtagning af lavbundsjord (FL20-FL21)	-	0,3	-
Øvrige tiltag	-	0,2	-
I alt allerede besluttede		2,4	
Udviklingstiltag			
Brun bioraffinering	-	2,0	-
Gyllehåndtering ¹⁾	-	1,0	-
Fodertilsætning	-	1,0	-
Fordobling af økologi	-	0,5	-
Udvidet lavbundspotentiale	-	0,5	-
I alt (udviklingstiltag)	-	5,0	-
I alt (reduktioner + udviklingstiltag)	-	7,4	-

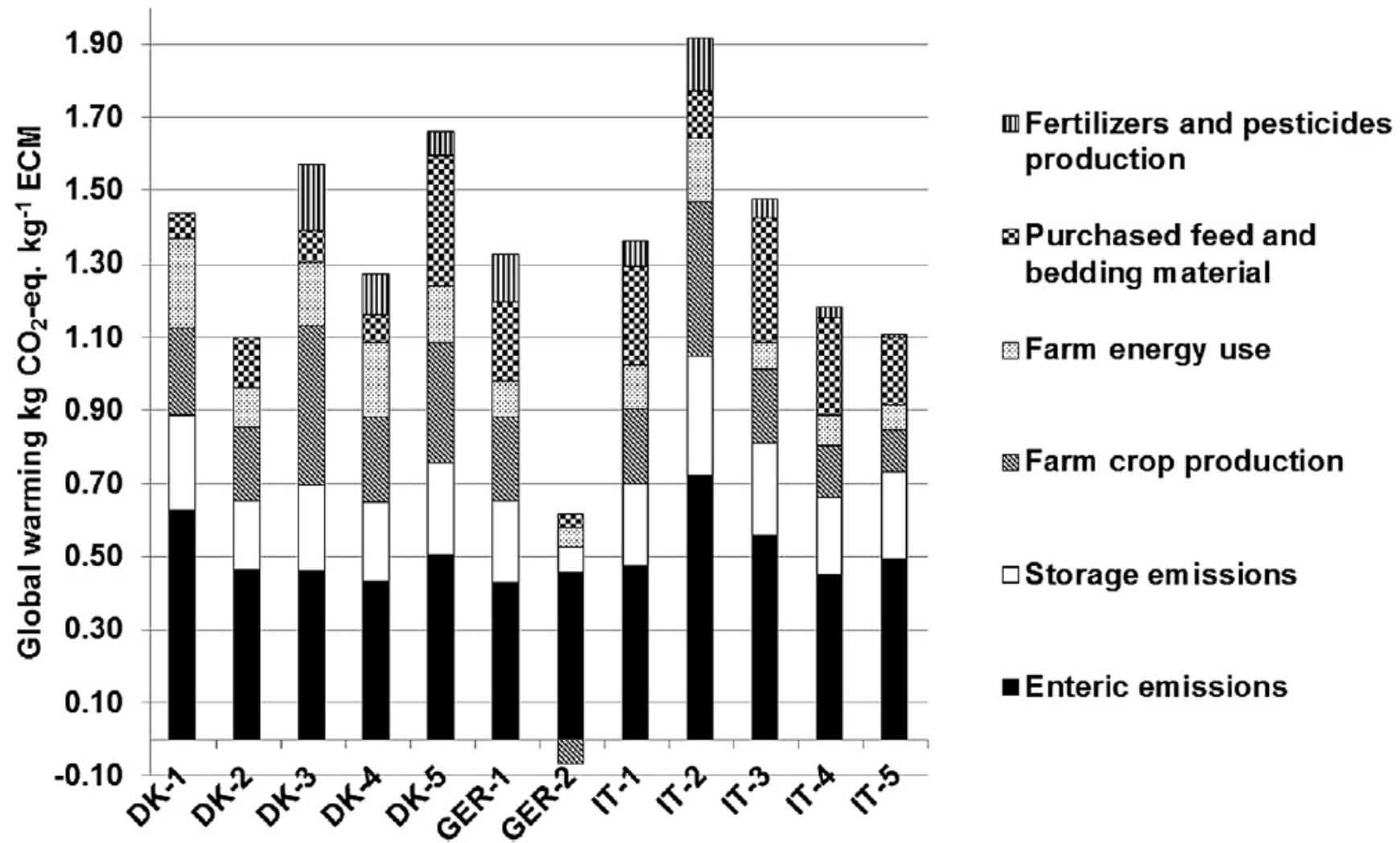
Kilder til klimagasser fra mælkeproduktion

Characteristics of the studied dairy farms in Denmark (DK), Germany (GER) and Italy (IT).

		DK-1 ^c	DK-2 ^c	DK-3	DK-4	DK-5	GER-1	GER-2 ^d	IT-1	IT-2	IT-3	IT-4	IT-5
<i>Herd</i>													
Cows	No.	168	122	116	127	123	92	36	77	35	98	350	170
Production level	kg ECM cow ⁻¹	6275	7718	8527	10,427	7976	10,964	6277	10,222	6330	9391	10,481	7891
Feed concentrate	% of DMI herd	27	27	45	40	62	37	3	44	13	45	42	25
Pasture	% of DMI herd	22	25	6	7	0	0	71	0	0	0	0	0
Feed efficiency	kg ECM kg ⁻¹ DMI cow	0.91	1.18	1.22	1.34	1.19	1.40	1.34	1.31	0.82	1.16	1.40	1.19
N efficiency ex animal	%	18.2	19.7	20.3	22.6	21.9	23.7	18.7	23.3	16.3	21.7	25.6	23.7
<i>Land</i>													
Area	ha	225.5	162.5	135.7	142.5	74.4	64.0	43.0	58.0	21.4	30.0	60.0	23.0
Maize	% area	2	0	16	32	33	51	0	36	38	53	25	26
Ryegrass + Maize II ^a	% area	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	75	26
Total grassland ^b	% area	58	62	26	50	1	49	100	64	42	24	0	48
Land productivity	kg DM ha ⁻¹	6374	5178	6065	7169	6831	8563	5261	8847	13,286	19,478	29,071	16,387
<i>Farm</i>													
Stocking rate	LU ha ⁻¹	1.1	1.1	1.2	1.2	2.1	2.1	1.1	2.2	2.5	5.6	9.8	11.0
Milk production intensity	kg ECM ha ⁻¹	4661	5523	6722	8695	11,863	15,692	5255	12,690	10,343	30,686	61,141	58,325
N fertilizer (organic + chemical)	kg N ha ⁻¹	134	141	264	274	290	435	134	340	501	798	1291	1138
N surplus	kg N ha ⁻¹	86	89	194	217	224	324	125	177	197	792	1001	498
Feed self-sufficiency (based on DM)	%	92.9	82.9	84.6	85.3	50.5	63.1	96.7	65.1	76.0	54.3	47.5	27.7

Kilder til klimagasser fra mælkeproduktion

Organisk jord i dyrkning i Danmark

- › Dyrkede marker (under hektarstøtte) med mere end 6% C
- › Størst udbredelse i Nord- og Vestjylland
- › Også jord med under 6% C bidrager til udledninger

Kulstof (%C)	Areal (ha)	Potentiel CO ₂ udledning (mio. ton CO ₂)
3-6	62.960	24.0
6-12	98.080	69.2
>12	73.523	64.5
I alt	234.563	157.6

- › De potentielle udledninger fra kulstof i dyrket organisk jord over grundvandsdybde svarer til godt 3 gange Danmarks samlede årlige udledninger
- › Årlige udledninger i 2017: 5,8 Mt CO₂-ækv.
- › Udtagning af hele arealet reducerer 4,4 Mt CO₂-ækv. (76%)

Marker med organisk jord
I alt ca. 171.000 ha med over 6 %C

Metan fra husdyr

Ændret fodring og dyrehold

- Mere fedt
- Øget længde af laktation
- Fokus på forædling af foderafgrøder

Tilsætningsstoffer

- Nitrat
- 3NOP
- Stoffet "X"
- Tang

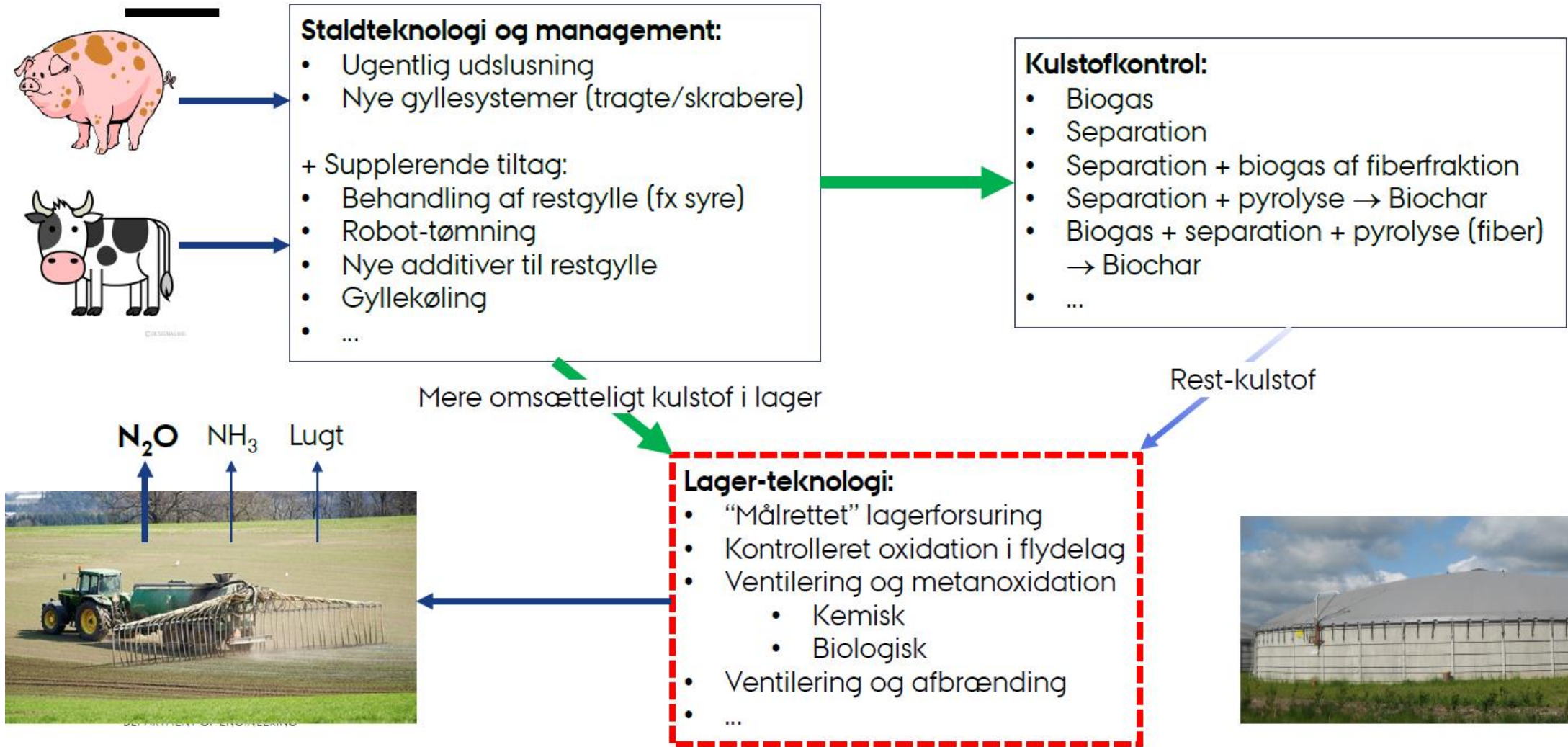
Avl og forædling

- Avl af dyr med lav metan

Husdyrgødning

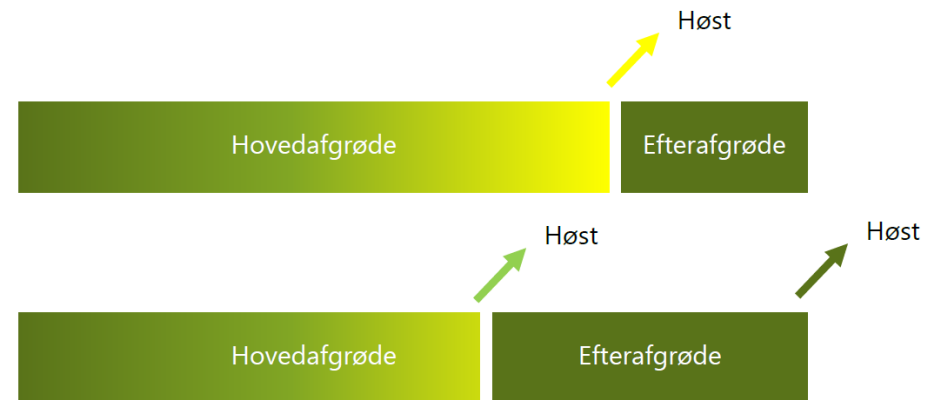
Muligheder i marken

- Biochar
- Nye høstteknologier
- Skånsom trafik
- Conservation agriculture
- Dræning
- Optimerede gødningsstrategier
- Græsdyrkning

Optimerede gødningsstrategier

- Gylle separation
- Nitrifikationshæmmere
- Bladgødsning
- Præcisionsgødsning
- Hovedsageligt reduktioner i lattergas
- direkte og indirekte

Nye høstteknologier

- Reduktion af lattergas og nitratudvaskning
- Hovedsageligt eksterne effekter afledt af øget produktion

Kulstoflagring

Øge jordens kulstof i dyrkningssystemer

- Flerårige afgrøder (især græs)
- Biokul

Kræver ændrede produktionssystemer

- Flerårige afgrøder (især græs)
- Biokul af halm, træflis og gyllefibre (pyrolyse)

Også andre mindre effektive muligheder

- Skov og skovlandbrug
- Efterafgrøder
- Halm

Kulstoflagring fra halm og planterester

Nedmuldning af halm

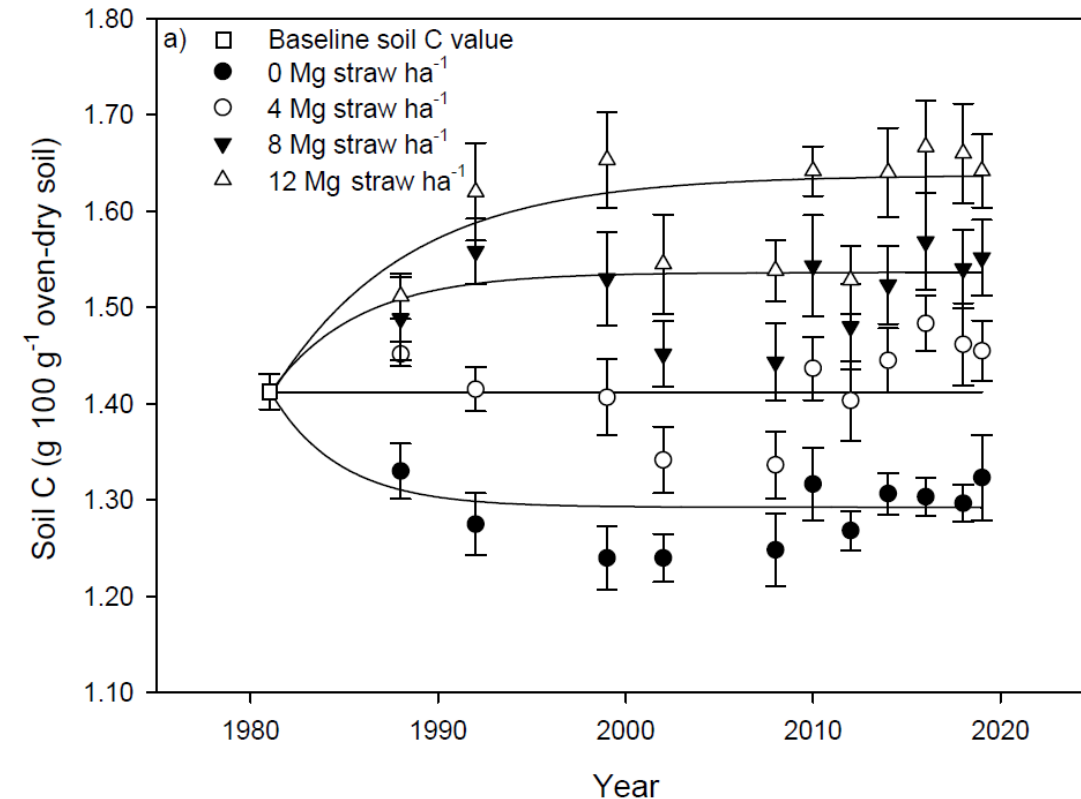
- Kulstoflagringseffekt af halm mætter over 10-15 år
- Nedmulding af 5 t halm/ha svarer til 1050 kg CO₂/ha

Halm til bioenergi

- Afbrænding på kraftvarmeværk erstatter naturgas: 2700 CO₂/ha

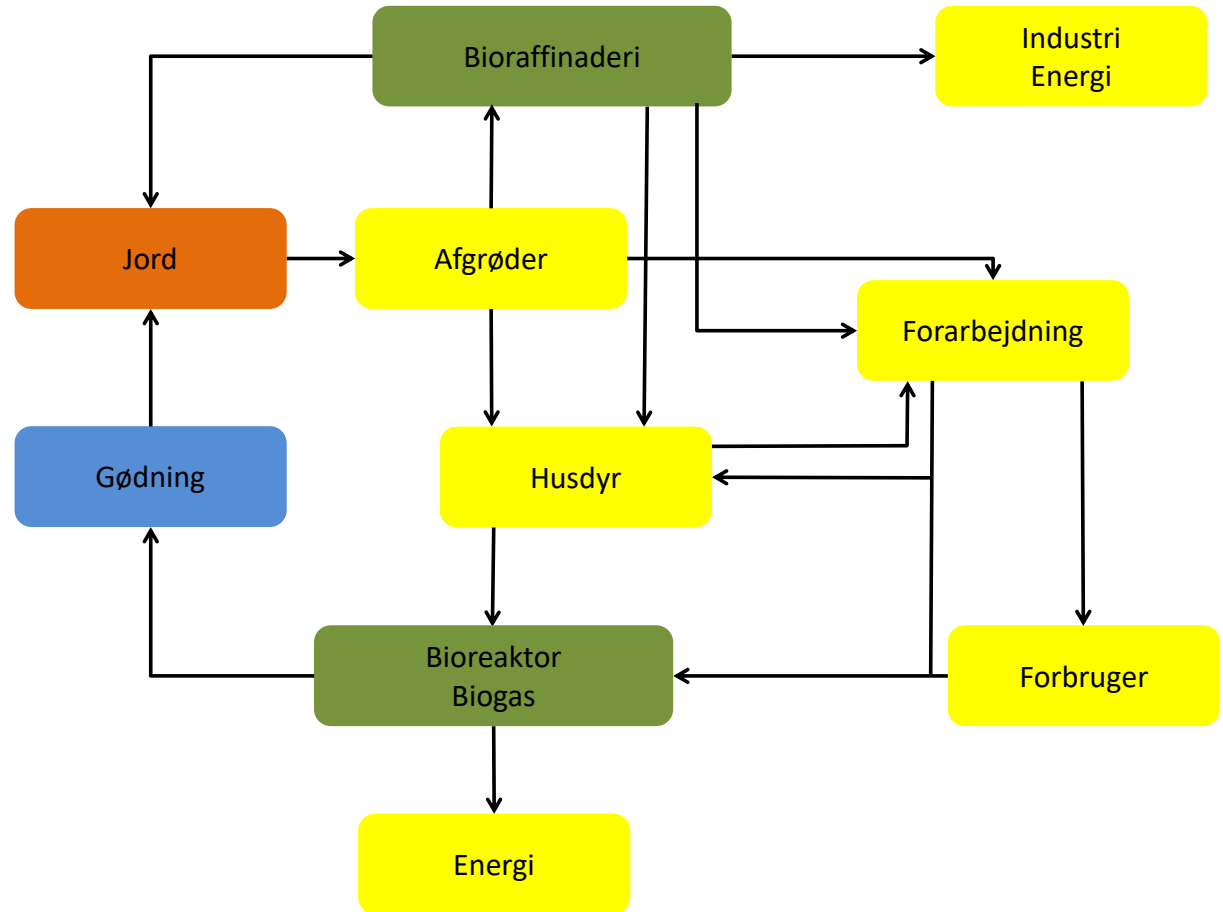
Alternativ udnyttelse af halm

- Biogas
  - Lidt mindre kulstoflagring end ved nedmulding
  - Næringsstoffer returneres
- Biokul
  - Stabilt kulstof (20-50% af input)
  - Ikke alle næringsstoffer returneres

Cirkulær bioøkonomi

- Recirkulering af biomasse og næringsstoffer med opsamling af drivhusgasser (fx metan) muliggør
  - Lavere eksterne input
  - Højere effektivitet i produktionen
  - Lavere udledning gennem mindre spild
  - Energiproduktion (primært biogas)
- Nye bioraffineringsteknologier muliggør
  - Dyrkning af høj-produktive afgrøder med lav miljø- og klimapåvirkning som biomasse til bioraffinering
  - Erstatning for traditionelle foderafgrøder til husdyr, ingredienser til fødevarerindustri og til biomaterialer

Grøn bioraffinering af græs

- Græs har et højt proteinindhold, der kan bruges som værdifuldt foder til at erstatte soja i foder til svin og fjerkræ
- Produktiviteten af græs og kløvergræs overskrider emissioner fra bælgsåed
- Lavere drivhusgasudledning ved produktionen (mindre lattergas og øget kulstoflagring)
- Bioraffinering baserer sig på simple teknologier:
  - Protein ekstrakt (foder til svin/fjerkræ)
  - Flydende fraktion (biogas, næringsstoffer)
  - Pulp del (foder til kvæg, fibre til emballage)

Perspektiver på et klimaneutralt kvægbrug (malkekvæg)

- Mere græs i foderet
  - Lav N udvaskning + C-binding + mindre lattergas
  - Bioraffinering for at øge fordøjeligheden og fjerne protein
- Roer i stedet for majs
  - Lav N udvaskning
  - Ensilering af roerne (danner alkohol og mindsker metan)
  - Bioraffinering af toppen
- Nye proteinkilder til erstatning af soja (bioraffinering, bælgæd)
- Gylle
  - Hurtig udslusning, biogas / forsuring / overdækning
  - Nitrifikationshæmmer i gylle inden udbringning
- Tilsætningsstoffer til foder
  - Nitrat
  - Bovaer m.v.
- Pyrolyse / biokul til at nå i mål med klimaneutralitet

Incitamenter til reduktioner

Der er mange barrierer :

- Teknologi
- Økonomi, investeringer, finansiering
- Miljø og sundhed
- Regulering

Klimaværktøj på bedriftsniveau (SEGES/ØL)

- Grundlag for fremtidig offentlig regulering
- Grundlag for klimamærkning på produkter

Behov for at speede processerne op:

- Myndighedsbehandling
- Nye faciliteter (bioraffinering, biogas, pyrolyse)
- Partnerskaber
- Demonstration (living labs)

GreenLab i Skive

Perspektiver på incitament

Fødevarerektoren

- Klimabelastning per produceret enhed
  - Effektivitet (produktivitet)
  - Hele kæden inkluderet (inkl. udland)
  - Svært med LUC og iLUC
- Hvordan kompenseres udledninger?

Nationalt (Klimaloven)

- Alene nationale emissioner – opgøres efter IPCC metodik med justeringer
- Lækage
  - DK studie: 35%
  - OECD: 20-100%

GLOBAL ASSESSMENT OF THE CARBON LEAKAGE IMPLICATIONS OF CARBON TAXES ON AGRICULTURAL EMISSIONS

OECD FOOD,
AGRICULTURE AND
FISHERIES PAPER

October 2021 n°170

The global modelling results in this study indicate that:

- A carbon tax always lowers global greenhouse gas (GHG) emissions from agriculture, even when it is applied to a small group of countries, as long as producers facing the tax can make use of GHG abatement technologies.
- With a small number of countries adopting a carbon tax, about half of the direct reduction in emissions in adopting countries is offset by higher emissions in non-adopting countries.
- Increasing the number of countries adopting carbon pricing policies is an effective means of controlling the leakage of emissions.
- GHG mitigation policy packages that include investments into the research and development of abatement technologies significantly enhance the effectiveness of carbon pricing policies, and help to minimise carbon leakage.
- Higher carbon prices stimulate larger global emission reductions, but also induce higher rates of emission leakage, thus limiting the mitigation benefits from setting higher carbon prices in contexts where few countries adopt the policy.

Udfordringer med bedriftsopgørelse af klimabelastning

- I udgangspunktet vil en nedskalering af nationale emissionsopgørelse betyde at emissionerne primært er afhængig af aktiviteter (antal dyr, mængde gødning)
- Hvis opgørelsen skal drive en grøn omstilling vil den også skulle give incitament til reduktion af udledninger:
  - Forskelle i faktorer, der påvirker udledninger
  - Kulstoflagring i jord udgør et særskilt problem
  - Teknologier (bredt set) til emissionsreduktioner
  - Tiltag skal kunne implementeres og kontrolleres
  - Ikke væsentlige negative sideeffekter
- Overførsel af data fra bedrift til nationale opgørelse
- Bedriftsudledningsprogrammet skal understøtte udvikling af dette. Dette løber fra 2023-2026.

AARHUS
UNIVERSITY